

ACC. N:R M. 14367:1-52

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Småland Upptecknare: E. Th. Petersson, Ljungarö
Härad: Konga Berättare: " "
Socken: Ljunder Berättarens yrke: lantbr.
Uppteckningsår: 1958 Född år 1876 i Ljunder

Gudstjänst och nattvardsgång.
s. 1-52.

Lu F 107

ACC. N. R. M. 14367:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Snf 107

1.

Upp tecknades tillhör kyrkan och på samma gång den ena
denna adelsfamiljen Fostenlundastiftelsen. Fick redan som
barn fått lära mig tolerans. Föräldrarnas stora otolhet för
de olika sekternas förkunnare och fortsatte ^{lära} med, så länge
stugumötet var vanligt och föräkras att detta varit en stor
tillgång. Denna tolerans överfördes sedan till det politiska livet.
Mest var det väl vanligt i gammal tid att säga gudstjänsten
då det gällde kyrkans förhållande. En till kyrkan var det
vanliga talesättet. En anständig anställd skulle gå i
kyrkan varje söndag, om möjligt, men det var ju klart, att
man måste turas om med varandra om söndag, men anmär-
kingsvärt är att äkta makar måste alltid följdes åt och be-
stamma sig för denna på samma gång. Det fanns ju nämligen
familjemedlemmar få, så det blev alltid något kyrkofolk för
varje hus. Andelen för mycket tvungna barn följande
och vintertid var det hälsosamt för omtäkt folk att sitta i
i den isballe kyrkan. Jag minns att äldre barnen fronderade
mot att gå till kyrkan i föräldrarnas bälte, men gånge det till

ACC. N. R. M. 14367:2.

SHELING

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Dammens med andra ungdomar och sommartid var det ej så sällan
 att de gingo in i kyrkan, utan upp på det vackra Klockberget, där
 klockstapelarna ställt till för några artian den sen och spelade
 kort. Vintertid stannade en hel ungdom i Söndstugan,
 som skedde i gemenal tid. Så länge inga särskilt störande
 lände den tiden, hade de gamla förbuden mot att uppe-
 träda sig där glömts bort. Ungdomen är inga lida i alla
 tiden, även från i slutet på 1880-t. blef en hysning
 bättre. Emigrationen tog den mesta ungdomen och de
 som stannade hemma fingo lite större frid. Damm
 reste också bort från föräldraring och från prästestupa
 förordningar. Bland dem var husföräldren betydligt an-
 skedd. Bland högtidsdagarna var julen den största liksom
 ann. Långfredag var särskilt vördad och firades med stilla
 vördnad, liksom fastetidens söndagar för. Kyrkan var fullsatt
 och alla kyrkodelsare voro klädda i sina svarta
 högtidskläder. Påskan var ej mindre högtid, men det
 var en ljus och glad stämning över kyrkomemigheten.

N.

Till julen och nyår hade alla som kunde åstadkomma
fått nya kläder och den var man då för festlagarna.
Kärlmadricken var mörstred efter den tidens sed och
araker. Scholav av S. firgarn hade i tidigt 1850 funnit
väg till Sverige o. h. min mor fick en sådan skol
då hon skulle kyrktaga efter sitt första barn 1855 och
är ännu kvar i familjen. Ansluter och baktuglar präst
alla flickor och unga kvinnor. Böndagarna hålles i stor
ordnad och det ansågs som stor synd att ohelga
dessa dagar. Även grovt ogudaktiga anmärkningar
hade ett icke band på sig och togo skadan igen
searare. Julanton och juldagen fick det i god tid
brännebästa och avsmakade julbrännvinet vara så
gott som vrört. Men annandagen blev det ett ohelldat
drickande och ungdomen drog omkring i byarna
och utförde allt slags ohägar. Ungdomarna hade dock
ej försum utan till julbottan hade de alltid brännvinsska-
teljen med till kyrkan och vid.

ACC. NR. M. 14367:4.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

4.

kyrkeportarne där de träffade likstämman och kamrater.
Gångdagar voro vanliga, men ha gått bort. I när-
liggande socken Algetsbocka har dock bruket
hållit i sig och "Ålsbodaen" är nu en stor dag till-
varatagen av prästerskapet. När i går den var
annandag pingst föremål för besök från
kringliggande församlingar, men bruket hade
gått bort redan på 1880 talts slut, men upplifades
på så sätt, att den "söndag då har man g. m. fram",
blev det en lovadig invasion härstädes av ungdom
från kringliggande socknar. Kommunisten
härstädes, G. R. Telgqvist senare kyrkoherde
i Långsjö, fördrade att konfirmanderna
skulle gå från Ålsboes månad till någon värdag
före midsommar nästa år naturligtvis, och
han såg ändå, att hans elever inte fått
nog undervisning i katekesen och särskilt
i sakramenten. De barerna gingo fram i

ACC. N:R M. 14367:5.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

5.

Ljunder blev en stor dag. Det var en målesisk
syn att se all denna ungdom vandra fram och
båter utånför. Båtskon var ju inte något och den
kunde ju inte heller rymma, anera än den egna
församlingen. I regel var det 60 talit konfirmander
mot nu 30 ungefär. Långedag till Långasjö
uppges ha varit annat dag påsk, Långedag hörde
och delades ut omint. Sedan rätt länge är kon-
firurationsdagen glömd här i Ljunder.

Till Långasjö kyrka färdades många sockenbor
från Ljunder, särskilt från södra delen av socknen
som låg närmast. Presten därstädes Carl Fredrik
Rosengren, var, som "läsarprest" gerna hörd av
amnesförsamlingen Ljunders invånare. Rosen-
gren predikade en gång varje månad - det
s. k. vinbrevet - här inför fulltatt kyrka. ~~och~~
Rosengren var kyrkoherde i paratet från 1870. Till
Långasjö begagnades ej här. Rosengrens predikan

brukade säcka i två tunnlar och jag har ett svagt
minne att jag, som barn hörde honom en gång
och fann tiden odrägligt lång. Ekenes lida
i tio år, kunde han utföra det som till tjänsten
hörde och kunde efter att ha hört kungörelserna föreläsa
en gång, fullgöra även detta ämbetsverk.

Efter slutad gudstjänst stod anseendets
samfund en lång stund utanför på kyrkbänken
och vid sockenstugan. Man hade mycket att
ordna om. Skräddaren, tvänno st. för örnpt.
som gånge omkring i socknen, men tog hem odaden,
leonnade att plagg, som förklarigats i väntens hem.
Mått togs upp på skolvinden om diverse plagg och
skräddaren hade alltid en eller två rullar med
tyger hem. Någon gång, men inte så ofta,
hade skomakaren samma bestyr, men som
stiplar och kängor voro lite obantliga och
skrymmande, ansågs förfarandit slämpligare.

Färgaren, f.ö. boende i Färgarys anlämnade färgat tyg
och garnar och var riktigt överlätsad av uppsättning
han skelle "stampa tyget, det vill säga framkalla
en viss sorts ejthandling på tyget så att detta blev
doffelrike mander - inte alla sorters tyg förstås - och
därjämte pressa varan, som ^{redan} väntade på skräddarna.
Kyrkostigar fanns det gott om, men kallades i allmän-
het "kärknägen". Sådana stigar drar jag tagit reda
på i vår socken, såsom så långt som kunnat.
Den längsta av dem, säkerligen från medeltiden
kom att vara och bevaras bäst, därför att denna
gick förbi den lilla orten, jämvägsit i
Skuren vid Carlskrona Nexö järnväg, anlagd 1874,
nu statens järnvägar. Själens socken innehade
ändå till 1878 stora delar av Rågutaboda f.ö. mycket
socken, men socknen tillhörde ett annat härad -
Hälsingland. Från sockengränsen i Rågutaboda
på denna tid, gick en kyrkstig cirka en halv mil

ACC. NR M. 14367:8.

Samlad

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

8.

lång, nästan rak som en linjal, undantagen sjön emid
 Sjunde kyrka. Kanske jag skall nämna att just
 denna älskade stig började i närheten av det
 soldatbörp å vilket Wilhelm Moberg är född och
 alldeles intill den gård i Måskultsmåla, som längre
 fram i ff. beundran blev hans andra hem. Denna
 stora led ligger utomrörligt vackert och ljust
 och ligger en ved vid utsikt och där ligger ^{skogarna} ästra kan-
 tens skitade, dock kyrkstigen in i skogen förbi torp
 stugor och ~~torp~~ över över bäcker och kärr, fram
 till kyrkan, närmast ~~vid~~ den väg som sedan på ett
 tidigt stadium blev handelsväg från Blekingehäls
 mot Lessebo och Vexjö stad. Sedan denna väg
 vidades hade man platsen där man vilade ut, där man
 bar de döda till vila i kyrkogården. En sådan vila-
 plats på Grimenäs hemgård i fjeder trallas ännu
 i backen, av äldre personer. Den väg de kommo
 ut på kunde med tiden bli framkomlig med vagn

ACC. NR M. 14367:9

basilam

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

9.

och häst. Sockenarna genomkorsades, som bekant av
gärvägar som gick i andra socknars träd var socken
beskräffas har jag gällt den alla, elten en ~~en~~ och
det har varit ett stort ställe. På 1850-talet låg en kaffe-
stuga och kranhandel ^{här kyrkan} och som vin och kaffet sket oljor
säljes, kan man antagligen de törstige — det var ett oerhört
begrav efter starka tryck, skapet av kyrkans bevarande
~~och kan man förmoda att man ej gick handelen förbi.~~
Har inget belägg för saken, men ett intervju
från Skapet har berättats för mig, av som var var
en ^{den} ungdom, då det dracks och pöslades efter en
fångandet av stortjenn, ena handelen skedde
på en vardag. Men från 1895 ligger en handelsbutik
intill kyrkan och i denna bod idkades storhandel
varanda söndag ~~och vardag~~ och sker så ännu
mer i mindre skala. Kyrkavärden från när-
hugden och hans anora, handlade allt för sitt
behov, på i ändagen efter att ha druckit kaffe hos kyrkbeckarna.

PETERSSON

ACC. N:R M.

14367:10.

Svenska

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

10.

ordet kyrksup kan jag ej göra reda för, anen jag undrar om
denna inte togs både hemma och vid kyrkan, eftersom
det var vanligt att ha brännvin med - ett stöp var då det vanliga
mättel - och drack detta tillammans med goda vänner ute vid ställen,
liade före och efter det man hört vad själsörjaren haft att säga.
Såsom det i öfrigt ~~skett~~ kunde gå till utanför kyrkan en söndag
skildras i flere protokoll från 1850 t. som jag intress tillgängliga
är. Det är nykterhetsörjaren prosten Lallander som
går till attack ohyförligen. Jag bifogar ett utdrag mitt bidrag
till en publikation om gungens tid.

Trots tidens rån sedde hade prästerna och kyrkan
en stor auktoritet, men drycksenskapen var under
hesshelms brännigen i högsta grad nedtryckt och det
var nästan en hoppelös kamp som fördes mot eländet. All folket
söndagligen gick i kyrkan, åkomps i vår tid; som gal
och sann kristendom och en exempel att efterfölja.

Den kyrkliga örtagården tycks dock ha varit rätt
till brukad. När kyrkvården M. Månsson i Rande
skedde sig angående sin tjänst, så var pastorern i
protokoll, att han ej undrar för att man kan
tröttna på så "tacklös möda".

Pastor själv tycks underföret, att hans eget ar-
bete var lika illa lönat. Pastorn Sallander i
modersförsamlingen Hångsbo har vid en kyrke-
stämma med tjugoårig församling angått
att varna sin långstyviga djord för. I ett mer
än 4 sidor långt protokoll gör han skarpt men
kärleksfullt tillsätta med de pliktfrågorna
sockenborna och tar i tillägg med deras gud-
löshet, drickenskap och onda seder. Den
luckymsade bredden skriver: "Man ser med
sorg i djertat, att man är mest bevägen för
syndiga möjen, man ser ungdomar och
frångår och äldre omvägstyvige

berömmar sammankomman, bröttes, vämpa, för kort eller
klådnepel och annat doblöande, eller att förtära
eller göra olämpligt bruk af brännvin, och
har man alltid förutsett, huru mycket mör-
ket stadades i sådana djöfnadens skolor.

Kyrkostämman beslut ett vite av 3 riksdaler
om den som uppläts hus för sådana sam-
mankomsten vartill kommo böter efter lag för
"olämpligt förtäring". De vanliga såväl som
kuihuliga "elemer" som beslagades att dricka i
undervisningens i djöfnadens skolor, skulle
liket vara i riksdaler. Paragrafen var följande?
nästan landslagsmässigt kortklippa slut klän.
"Den ej kan betala, lido straff enligt lagen
om sabbatsbrott".

Ett svårt och hårdt varit i anslutning
till gudstjänsterna. På kyrkhäcken såldes
och söndagarne att efter sången blev sköner.

ACC. NR M. 14367:13.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

13.

rislutar reek-knivar och andra småvårdskaps, under det
 "kommanflaskan flitigt anlätades. Mot detta inskred Stämman
 med förbud och böter. Den försupne soldaten Spjuths namn
 förekommer ofta i protokollet. Han mälde sig afskedade
 soldaten Spjuth till undfärande af fattighjelp, men hade Pastor
 redan blifvit undermåttad om hans godlösa lofvare i äfven-
 flörligt bråk af starka drycker, hvar för man ej vore
 med understöd af fattighjelp. Spjuth ett fortsätta det
 syndiga lofvare utan vill Pastor och församlingen först
 lämna om Spjuth vill försöka ändra sin syndiga levnad,
 tillspordes han efter mottagne föreställningar, lofvande vilja
 lodja Gud om hjälp och kraft. Det var dock utan en till-
 plattad suplikant, som gick hem från stämman, besluten att
 efter fattig förnåga släpa om sitt liv. Anden är vittig men
 kättet är svagt. Den gamle knekten marscherar vidare
 på syndens breda väg. Vid en senare stämman sländar
 han till ansvar för att han supit sig full och där-
 efter gått öfver sockengränsen och tiggat. Socknemännen

i Linneryd hade skriftligen ingiut klagomål över
den säsens förselsen. De anmader sig ha en nog av
sina egna hjon. Omånga de församlingar, som den
urspårade knektar denna gång fick över sig, blev
han tillsvidare auständ från undfäendet av honom
flodiga snältid vattenard, skpöktersnart skaff, som
väntades be avsedd bekon, även när det gällde gamla
förklarade signalar.

Prsten skifta i församlingen. Collander är korta och den
nye spölsörjaren prsten P. J. Carlstedt har iditigen
lickysinner med begge två sina församlingar funder
fag. Sjunder luvörms mycket för sin onsig en
sitt folkskoleväsende, som är prstens egentlen och
som han nästan arbetar ett sig på. Han tar upp Collin-
anders arbete för nykterhetsaken och blir ordf. i ståtets
nykterhetsallskap. Ideligen har han dock bekenner
med sina so kenbors, sedidiga leuens, som påtalas
i stämmaprotokollen. Har några ritdug under dessa.

ACC. N.º M. 14367:15.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND
15.

Protokoll hållet vid allmän
kyrkostämman den 29 Maj 1863.

§ 17. När samman är ringad till gudstjänst skola tillsynings-
männen anvisa dem, som ännu uppehålla sig
i Sökenstugorummen, att lämna dem och gå i
Kyrkstegen i Herrans Hus. När dalkret afgått tillhållas
Tillsyningsmännen uttän förstuga lärarene, läsa
ur Myckeblom och låta ej upp läsarens välsignelse
är läsare i kyrkan. Den som uppehåller sig i
Sökenstugorummen emot Tillsyningsmännens
tillsägelser, skall till kyrkan åtgöra en af-
gift af 5 Rg. Riksmünt och öfver socker
länsmännen att denna öfverenskomelse
utlåt af Konungens H. Befallningshafnare,
Stadfärtes, eller andra stora och små kyrkor
af kyrkans, blifvit under gudstjänsten i

ACC. N.º M. 14367:17.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Jes Gideon P. J. Carlstedt

17.

Manuskriptet protokoll är den 31 May 1863 uppläst
och justerat i Gideons Sakristiga betyggar

D. P. Palm G. G. Johansson Petter Jonas Gustafsson
J. Håkansson

Uppläst i Gideons kyrka den 7 juni 1863 af

Israel Carlstedt
med bevarshänvisning

ACC. NR M. 14367/18.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

18.

Kyrkbänkarne voro uppdelade i lagar och man
höll absolut på att skulle rätta sig efter den gjorda
bänkindelningen och steg man ändå af någon anledning
in bemöttes, som västan som en ledsakens. Några
fribänkar voro reserverade för ledsakens deltagare.
Men vid tillfällen då kyrkan var överan fullsatt var det
sina obekvämliga intervaller om sittplatserna.

Rässor och hattar placerades på en bänk under bänken.
Som särskilt störande måste betecknas då ledsakens
gamla organist, ljudens förste examinerade folkskollärare
född 1819 i Söndagen i Advent 1892 uppträdde drucken
i kyrkan. Före predikan lade han trakterat orgeln
okändalöst i lla och sången som alltid varit skral
var denna dag skral av värsta slag. Under predikan
ringde han i tvigt på en liten klucka, att orgelkomparen
skulle sätta igång. Då denne ej åttlydde, gick organisten
ner i kyrkan och sagade från till nummerantarna
för att som han trodde sig böra göra ordna med

joalmanne. kyrkvårdarne togs då hand om honom och
han fördes till i sakristian. Det pinsamma uppträdet störde utom-
gudstjänsten en mycket förvåning som skulle ha blivit
särskilt höglidlig för orgelförvåningen också. Presten,
som var mycket höglidlig med middag för sin hus-
hållerska, som särskilt tack för hennes personlighet och
höglidhet. Det höll på att bli pinsamt under själva vigsel-
föreläsningen av gudstjänsten med sången från orgel-
läkaren räddades av tre, nio sångare som brukade
hjälpa organisten med sina mycket vackra sångartar.
Som organisten var höglidlig på middagen hade man
alltså att hindra honom att gå dit. Som förvåning
omständighet bör nämnas att organisten var 70 år vid
den tiden och att han var periodsuppare. Hans hustru
som alltid kommit något då när till honom i trakt
och räddat honom och fått upp honom där,
var död. Sorgen kunde vara hos honom och sköta
hans hushåll. Han skulle ju på middag och så i

ACC. N:R M. 14367:20.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

stället för att äta något innan hängde till templet,
tog han till flaskan och tälde naturligtvis inte mycket.
För att lerna en lida av hans förhållande till sin
veloka kuslörer Märta citerer jag något af en samsa
som organisten brukade läsa upp när han inte kom åt
brännvinsflaskan, eller i inte fick gå ut till grannarna
och ha om en lär. Märta min vänsta. Ulla min
pella, Maria min vän. Ulla och Maria voro två mycket trev-
liga flickor, som det gick väl i handorn i Tyskland.
Eh som så länge en del av levde kommo hem med
bevar och blomma. Protokoll från kyrkostämmorna under
1890 talet utvisa att det nästan var omöjligt att få den
alltmer odugligt kyrkostämman från orgelpallen och
få honom att godkänna för det ge off det kontrakt han
hade med församlingen. Sedan 1895 hade församlingen
en utmärkt sångare och kontor, invad till skollärare
och organist, men den gamle fullkomligt oduglige
mannen fick förmodligen håvas från platsen

ACC. NR M. 14367:21.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

21.

men under tröliga och snickerande beslut om tacksamhet
från kyrkorådet och kyrkostämman, för allt vad
den gamle församlingen gjort för samlingen.

För sist lyckades man år 1900 på den då 81 år gamle man
som att ge upp, men protokollat visar att hans kapacitet
ej var fullständig.

Protokoll hållet vid ordinarie kyrko-
stämma med gudens församling den
25 Mars 1900

- § 2. I fråga om åtgärder för behållande af en bättre kyrko-
musik, beslöt stämman enhälligt antaga kyrko-
rådets förslag den 7 januari 1900 af innehåll att
organisten Lundell skulle antaga vikarie för att be-
behålla sin tjänst. Lundell som var närvarande,
förklarade sig icke kunna skapa annan vikarie
än Lindholm - Lindholm var den nye organisten -

ACC. NR M. 14367:22.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Lindhölm förklarade sig villig att öfvertaga biskariatet
och stämman godkände förslaget.

Dessestills beslöt stämman frambeskrifva den förslaget, att Lind-
holm i regel skatto kyrkomusiken.

ett suppa
pintert

J. R. Lidman

G. R. Elgqvist

L. O. Jonasson August Karlsson

Kyrkohuset

Uppsätt i Jyders kyrka den 25 Mars 1900
af S. J. G. Linder

Under fem år hade den nye organisten under
ständiga instiganden från den gamle organisten fått förmligen
tappa sig till att spela, rätt ofta förstås, men under
tråkiga förhållande. Efter öfverenskommelsen 1900 blev
Lindhölm ännu mer ädesförkalkad och bärken
kunde eller ville göra sin rätt gällande att spela, men
redan 1905 flyttade Johannes Lindholm, till på kyrkan

ACC. NR M. 14367:23.

basilika

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

h.3.

i hufdens till annan plats. Under de tio år han varit på
platsen hade hans dagligt tagits i anseende på
områden i Krummens Gård.

Kyrkorus i allmänhet, som på 1800-t. var värdade, på
landet åtminstone och det tog reipen intresset på
1900-t. innan man vaknade upp över huru illa det egent-
ligen var med kyrkoverksamhet. 1800-t. kyrkohesörare höll
en vinterare på att alldeles förlora sig fördärvade.

Såg emelligen skall det sägas att många blevo långvarigt
sjuka efter att frestat några timmar i korta 15-20 graden
fritt tillstånd i kyrkan. En kvinna kunde under
vissa förhållande vara mycket trängig för köld.

Kvinnor som fått barn måste kyrktagas i kyrkan, innan
hon kunde få vara med vägnarstaden. Att sedan kunna
bevara halsen, om detta skedd under särskilt kylig
väderlek, var nästan ett under. Karlevarn var ja
kanske varmare klädda och talde väl om av kölden.
När det var mycket kallt under gudstjänsterna

ACC. N:R M. 14367:24.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

24.

var det ett ständigt stängande i golvet, eller slog man
fjöttarna litet emellan tyglådet och varandra. Små och
lite större pojkar hade stälarna i regel beslagna i
lämnar med messingsbeslag och det klingade nu smält
genom templet, sedan presten messade fram sin långa
predikan, vars koncept måste följas till slutet för att
det skulle bli någon reds och förkunnelse. Predik-
ningarna voro för långt tilltagna. När kaminen i sättes
1888 och naturligtvis blev det något bättre, men i regel steg
temperaturerna sakta och varmen kändes knappt från
gudstjänsten, var slut. Rören från kaminen
sänks i vardera sidan i kyrkan, följde vaket och för-
enades högst upp, voro mycket användbara. Det smälte
som gevärsrakt när rören började ta till sig av eld-
ningen och det knakade liksom ett och störande hela tiden.
Kyrkan blev också mycket mer öst. Med glädje
saw församlingen ett kaminerna i början på 1920 t.
restaurerade kyrkan och inledde elvärme.

ACC. NR M. 14367: 25.

Bibelb.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

25.

Aldrig varken vid de eigerna, eller annorledes samlas i
des kyrkan med blommor utom då besöken "läste" i
i kyrkan och gingo till nattvarden första gången. De
sattes i varje hänk i de sittagna hål där ljusstakar
voro placerade vid julhelgen. Prästerna satte in en del
av sina blivningskor. Nu är förhållandet helt annor-
lunda, och en donation står till förfogande för kyrkans
behov. Julattén lestes ju ~~även~~ i gammal tid upp
av talg och valgius. Kyrkavaktmästaren, som var hi-
ögare bekänt under men än tre årtionde, tre
stora vaxstapel ^{sittar} en på predikstolen och ^{stod} på
altaret. En ståtlig ljusbåge stod uppsatt på
altaret framför altartavlan. Bågen hade 35 ljus
och är tyvärr en akänd anledning nu borttagen,
men bör snarast återställas på sin plats.

Kyrkvårdare och deras morar stödde i gammal tid
om ut ljusen till kyrkan stöptes i rätt tid.

Kanhända att kyrkorådets medlemmar och deras

ACC. N^o M. 14367: 26.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

26.

hustar också fräga hjälpa till med ljusstöpningen.
 Ty denna var ingen olytellig sak. Stearinljusen
 försvann för 1870 latet och lyftade an denna kunga från kyrks-
 värdarne. Enärfall förekom sällan i kyrkan, men var
 minnande prästen, en arditad föreläsare, har fört,
 mera än min brukat falla på denna. Att underligt det
 med kunden i handen eller mer mot bänken var alltid
 vanligt och denna sed är rätt allmän ännu.
 Äldro kvinnor försöka ännu göra en liten bänk, som skall
 föreslå en ringning. Att då man hör kyrkklockorna
 ringa, lyfter på huvudbona. Den är allmänt på ena
 är framme vid kyrkplatsen. Då kyrkklockorna
 tona ett sitt hudskep. Även då klockorna förman
 att någon ditt, lyfter man på huvudbonaden.
 En enda av de präster som jag minnas, den något
 mer än 70 år tillbaka har använt en vit nädduk
 troligen som en sorts minnabild. Den mest kommister har
 från 1895 till 1914 hade en ganska stor duk som

ACC. N:R M. 14367:27.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

17.

som han mycket sirligt och stilt, höll ^{en flit av} ~~sneft~~ ^{snöft} ~~mod~~ ^{mod}
om ett finger, ner utanför predikstolen.

Presten, S. J. E. Lander lätte han brukade läsa texter
i den gamla bibelöversättningen, liksom psalmerna
i en gammal psalmbok. Det var en fint bildad och
lärd man, men allt skulle vara en gammal argång.

Några utmärkta prästfrökenar, främskane, som flyttat hit, och ofta
satt i vårt hem, sade att den vita värdhugen talade om senhet.
Från socknarna runt omkring omtalas flera präster i min
tid som gjorde upp med sina församlingsbor på predikstolen.

Här i gården omtalas som absolut sanna ^{att} konminister
härstädes, från 1822 till 1858, hvarken Sjöström vid sin död,
landets äldste prästman brukade på gott tydligt utpeka
personer, en eller anledning. Minna föräldrar talade
ofta om honom, men med aktning, visserligen
originell och slöt predikant, men redbar. Här talas om den gamle prästen.
Hvar som dagen gick jag ut för att besöka grödan och såg de
i ett sådant fält hvar så den

ACC. N. R. M. 14367:28.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

18.

slaggade och var rörelse utan att det icke var någon vind och
 varnade en annan ^{och} kvinna. Minnades jag inte namn-
 giva, ej heller minnen, men kan stå mig närmast här
 i socknen och är här i kyrkan i dag. Närmare kunde
 dockade prästen knappast behöva ange att det var
 tjänstgörande klockaren och kantorn Elare Wigren som
 åsagades. Wigren var f.ö. känd som fruntimmerskär
 och alltså glad åt sport. Helt mera obestämt, men uttyd-
 ningsvis, talade han om en silverstöld i socknen, som
 var upptäckt. I djudeas klubbspelare, för här utmat-
 de ungdommar som skurit av indjorne till hans "högskola"
 företan alla lianarne. Som prästen hade flera grändar
 att hålla i ordning, var det ej underligt, att han uttyste
 ett anstema över de självmådige ungdommarne.
 Han har försäkrat mig att pågånge också är sant, fast
 det låter att vara en vandringssaga. Sjuten på hans
 vagn hade monterats en och kastats i brunnen. Då skäl-
 lade han följande: ~~som lästes upp från predikstolen~~

ACC. N:R M. 14367:29.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

29.

Du syndatrial som hjulen stjäl och i min brann
begrava. Värn hem mitt hjert, ett mitt skjult
om du vill sålig varda. En av hans konfirmander
levrätter för mig, att Sjöström sade under konfirma-
tionens undervisningen förmodade sina lärosaker på
det enklaste slaget. Datteln trädde i moderns sänke

och sovren trädde i faderens väls. Andra gamla har be-
rättat att han jämt gick klädd i kortbyxor an skinn
och hade en lyxa i hållat. Hans enkla konfession vid
teknisk av honom spelat omtalade att han tog studenten
i Hbo. att han var soldatson och att han under
de 26 åren som vaktmästare i Ålgårdsköpa gifte sig
med en kontorist och att han var kassör.

Anteckningarna kora gjorda i hans bibel.

Andra brevutlösor från minnesvärda personer
berätta mig att han var en sällsynt god och rätt-
fram naturiska. Omständigheterna peka på att Sjöström
kan vara modell till presten från Sjöder som kom illa ut, enligt M. Moberg.

ACC. N:R M. 14367:30.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

30.

89
Där han hvar efter sin död, i ännu begravningen kunde
se. Organisten som jag beskrivit förut blev klokare
organist 1853 då orgeln var nybyggd. Dit intills hade
företnämnde Thure Wigren varit som klokare och
kantor och han fortsatte därmed med stöd av ett
anställningskontrakt långt fram i 1850-talet. Wigren lärde
jag känna som barn, ty han hade då ett gyller
i sin bostad, som kallades skalhenet, emedan
en hans söner var alexanders skollärare där på
1840-talet. Som Wigren var stor musiker omtalas det
och antagligen god sångare. Kantoren hade en liten
pulpit på läktaren, varifrån han tog upp psalmerna
och svarade presten vid vexelsången. Organisten
gjorde likaså, även sedan orgelverket tillkom och
accompanierade sig sedan på orgeln. När organisten
sjöng vid kantorspulpeten kallades detta att ta upp
psalmerna. Hörde Lundell sjunga från det jag var
6 år, ~~men~~ ^{vilket} jag tydligt minnes till 1900 t. således

ACC. NR. M. 14367:31.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

31.

under våra 30 år och alltid var rätten lika sprucken
och omgänsad. Härle honom heller aldrig men än vid-
vändigt var, när jag blev så gammal att jag fick hestamma
spel och det blev jag ganska tidigt, likväl det var på 1800 t.
Wille man höra vad man såg och hörde och höra stundom
goda folktalare på det religiösa området, låt det sig lätt
göra i men vad man då kallade sekterna, som alla var
representerade i vårt luteranta kyrkor, där de alla
jagade tala i predikstugan och de ville i lika öppen
öppenhet komma talad för alla politiska partier.
Men vi skändes, när främlingar hörde vår kyrkorum.
Det kunde vara en bra karaktär av 1800 talats typ,
om än anera hårdhänt än som var bra för mera
än en av de städers ungdommar som på den tiden
voro vänsliga skall ej förvecklas. Sockenerna har också
för ett tiotal år sedan rest en sten över socknens
förste sammansatte folkbokförare, men den stenen
skulle stå med en av socknens barn, som även

1874-1875

ACC. NR M.

14367:32.

BOKFÖR

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

32.

efterträdde fadern 1874 som lärare. Som en dylig och
 lärval druckade under förvändera omständigheter och dog 47 år
 i lungsat, missförestädd och förtalad. Minna bevisningar
 i folkskolan gick jag hos denne olycklige och kunnige man.
 Förbönen ^{i kyrkan} voro mycket vanliga i min ungdom och
 något antionde in i 1900 t. En mycket lustfylld kvinna,
 en dera blommor tyvärr de kallades fattig lyon.
 Stod jämte dottern Sofia länge ensam i häststall
 på bönelistan. Någon drog på muren över den
 stora sköldmadden. Ständsamligt sett, men detta
 kan ej försvaras sett från biblisk ståndpunkt.
 Den lustfyllda och ettfattiga kvinnan som ofta best
 om förböner, skulle haft läkarevård och högre
 undersatid. Förbönerna skadade henne ej heller
 jag vet att en ringa penning hjälpte henne ibland.
 Kungörelserna voro förhatliga för prästerna, men
 i gammal tid var det nödvändigt att de kungördes
 i kyrkan. Men det var inte vidare användigt

ACC. NR M. 14367:33.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

33.

för fristen att läsa upp om gissauktionerna. Som vi så be-
sen. Den såsom. Gissauktionerna var var någon
specifierade och angick hade kunnat varit utslutet.

Somliga prester räbblade upp kungörelserna i en
takt som ej gick att följa. ~~en~~ för äldre i hörsal,
knappast för någon. Prestkaplan var antagen till trossen
på att det var profana ting man räbblade in. Gick
om. Har det några bevisar med på kungörelserna
som skedde detta på anammens ord. Men ville vi stå
vilka bröjen och färlager som kunde vänta honom
den närmaste tiden. Där hade man roligt och drack
brännvin. På samma gång man trodde sig kunna
göra en god affär. Somliga gick dit för att bräcka,
kanste ge igen en dukadus, eller kanste det
var ett måske eller en muddas, eller kanste
det var en blydagg. Ja kungörelserna var nödvändiga
för den tidens allmoges i kungörelset.

ACC. NR M. 14367:34.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

34.

I gammal tid d. v. s. på 1800 t. till främst 1920 talet offerade man genom att gå fram i korset och lägga pengarna på ett offerbord. När det var offer till någon person stod denne och klagade sig hela tiden. På 1920 talet infördes hängång. Lyckvårdarna går i allmänhet med låren. En som en kyrkavårdare borta är kyrkorådet, värdaren och så vidare. När man kom hem från kyrkan blev man tillfrågad vad prästen hade för uppgångsord / ingångsord om det var några lysningar, om de ha för någon och vad det hade varit för kungörelser och om det varit tackbägel för någon. Vid andaktsstunden etc. i kyrkan förekom inga särskilda festligheter. Man kunde lägga märke till att personer som mera sällan gick i kyrkan, alltid kommo som åhörare och visade intresse, samt värdnad för själssingaren. Dessa stugopredikningar har upphört och prästen har bestämt överens om att skall hålla andaktsstund på bestämde ställen under året. Prästen brukar dock väl-

ACC. N. R. M. 14367:35.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

35.

mera komma och avsluta Sjöföreningens möten som höllas
var fjortonde dag, med att läsa böner eller läsa en någon
lämplig bok. Nattvardsgången kallades i regel att gå till
skrift, eller gå fram, eller ta nattvarden. Först skrevs
prästmans eller, så alltid när vi sista gången gick i com-
munion, eller tog communion. Därför begagnades detta
uttryck av bildat folk. För holls nattvardsgång var
sju veckor, numera varje månad samt vid avslutande
av bibelkursen eller större missionsmöten.

Under fastan eller vid påskan ansågs nattvardsfirande
särskilt viktigt. Innan man företog en längre resa,
tog man nattvarden och ^{om} man skulle till lasarettet
för någon svårare behandling. En av minn arbetare,
det är nu svår sedan, som varje år brukade resa
till Tyskland och arbetade på sommaren så en gång.
I morgon skall jag gå och hälsas på min själ. När jag
såg frägen på honom, sade han att han skulle gå till
nattvarden. Det var en god människa, som under

ACC. NR M. 14367:36.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

36.

våra fyra årtionden lärt all sorts slang vid arbetsplatserna i Danmark och Tyskland. I Danmark, som skaldicman under 1800-talet var med då Riedkanalen grävdes. Feltprygad av dylikt, bad han mig skriva en hans historier vilken jag naturligtvis anböjde. Dagen i Tönen vid ovanstående tillfälle var ej hänförelse, utan liksom bekänksamt änglig inför den blifvande estresan. Du tror kanske intresset han att jag varje kväll, läser mina barnböcker och Fader vår.

Men man förför med äverblivet vin och oblater i gammal tid vet jag ej. Men vår nuvarande prest slår ett vinet. Oblaternas glömda jag fråga om. Kyrkoherden i sin gamla sande, Långsjö, dricker så mycket av vinet som han anser lämpligt sedan slår han ett resten. Han är ridulalist och skolest i luften. Konmissionförhör och skiftsmål är gamla benämningar här och detta böjande och böjande ännu en halv timma före högmässan. Man hade en mycket sträng

I ett protokoll från 18 juni 1860 klagas över orätt-
 och oordningar. Förelämnar anmäler den oordningen
 i kyrkan förklarna att kängor och och breda fö-
 rklädnad och en Västmanländsk vild höllig och smärre

vid uttörsdäggarna: För att förekomma trängsel och
ordda vid de tv. borden, bör de som gå fram stadus till höger
å gängen och de som gå bort, gå ned på gångens norra
sida hvar efter sin och en av de framträdande
sleter sig till höger, den ene intill den andre och ned
falla den ene efter den andre. All dess altardiktning
är fullsatt, så sker ingen stöande trängsel.

§ 38 Sedan nu alla de pålyste ärendena voro afgjorda be-
tackade Pastor desse som deltagit i samtliga för kyrkans
och socknens angelägenheter och gjorde med anled-
ning af tidsförhållande de närvarande på angelä-
gheterna att genom ordningen inomhus och i
traktsamhet öfver förelöppet stämför. Fastän myrket är
tät och skrifvet till nykterhetssektens främmande upp-
rinnas spritlusten och egensynen håller oldsdrycken
tillhanda och retolserna bliva mäktiga och förstöra hjer-
tats och ljudens frid och och sticketlasten surger i inderst
till dagens skam och elände: när ett verksamare

437

ACC. N:R M. 14367:39.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

39

aktande på inbördes förmåningar till kärlek och goda ges-
ningar i de hvar andas sätt, den som utgör sitt vuds galsdåd.
Den frömmas böneafnigen efter goda böner, som anvis-
ning öppnar sinnet för Guds Orde; men med Ordets bruk
måste förernas omsorg, att förvaradets delta kan i en skö-
nhet ingen faderlig, moderlig och människovänlig uppmärk-
samhet sätter förhållanden det enda och enda i sig.
Tillfällen och anledning, att till de som behöfva inför midans
förfall dagligen mötas i bönen i det tillämnade Ordför-
anden församlingens samfund och utvalde medlemmar
Guds nåd och välsignelse. In fidem protokolli.

P. J. Carlstedt.

Uppläst och intet den 24 juni på utlyst socknestämman, intages
på socknens vägnar

F. G. Jellén

Peter M. Jellén

J. Håkansson

E. F. Magnusson

Uppläst i kyrkans kyrka den 1 juli 1860

med kyrkans församling

E. F. Springer

ACC. NR M. 14367:40.

Långasjö

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

40

Sju är drag gitt tillkända och Pastors, prästen P. J. Carlstedt (hvar och en)
vad prästakallerna utvisa energiskt och kärleksfullt för-
manat sin anförtrodda hjord, enen likafullt som han
på socknestämman den 31 Maj 1867 mycket att föreläsa
och mycket som han säger öfver och vill ha bort.

Samma ord och tvinget sker vid "Herrans bord":
Förordningen bestod att de som gå till Herrans bord skola i
den ordning de i kyrkan sitta gå från person efter person
och när första disken är fullsat, de efter kommande
stadna kvar till höger på gängen 3 och 4 efter hvarandra
och i ke tråda upp i koret, där in föregående diskens
personal, lemnat koret ledigt, då gå till höger fram
och knäfalla.

person efter person utan trängsel och när det befinnes att
disken är fullbrätt, så ställer sig de övriga vid gångens
högra sida och biddem som beordras. Det tillhör föräldrar
och husfäder att däruti underlätta de sina och skulle någon
vara så ogästvänlig att han ej rättar sig efter denna ordning
skall han ställas inför kyrkorådet, och för ej nyttiga sak-
mentet, till dess han fått bättre undervisning och under
enskild skrift sitt brott afbedit. Pastor anhåller att hans
beträdder ville vid nattvardsförhören gifva kristliga
förmaningar mot ofruktbarhet och såsom natt-
vardsförhör skall hållas för hvarje nattvardsgång så
hoppas Pastor att förmeningen snart kan bli på bekant
ägnan för dem, som icke abeta vad som i kyrkan
pålyses.

Slutligen stälde Pastor sin allvarliga anklagan
till föräldrar och husfäder, kyrko- och Skoloråds och
kommunalnämnds ledamöter att de ville bättre
taga i akt den inhördes förmanelsen att var på sitt

skall utöva den i husen och i bröderfäderna. De äro tillsatte att
 vaka öfver Gudsfruktan, seden och ordning och brödes mot-
 arbetas allt som förhindrar Guds folks väg och herda-
 erskild och allmän bildning och renhet i seden. Guds
 råd om vår salighet visar, isär på någon själftagen salighet
 andlighet i brödsallomhet, utan på denna kärlekens omsorg
 att kristligen varna för det onda och exponera till det gode,
 som Guds ord befäller. Låt andra, som dygas nitiska, att
 vinna vittneskor för Guds rike icke taga lönen i sin
 och fördärja Guds plantering, efter meningsfulla heyskär;
 Låt oss äro och böna och kärlek bevisa oss såsom rätta vänner
 af Herrens ord och rätta oss därefter, ty det Ordet skall döma
 oss alla. Kärstall önska des församlingens Guds nåd och väl-
 signelse! Och stämman afslöts denna. Protokolljunteras på
 Söndag, Tiofiden Gustaf Nilsson Gustaf Johansson
 P. J. Carlstedt Th. M. Wigren Uppläst: Guds ord
 Uppläst vid den tillstånds stämman d. 2:de Söndagen den 2de juni 1867 af D. Fr. Palm
 samt emellan 2de afstättat Erik Sund; intygga i församlingens Israel Carlstedt
 Vice pastor

Nämnden anmanades att jemte föräldrar och husfäder
göra allt för att lida engageman i pågående vägar.
"askicket" vid kyrkan följde ^{med} år med 1830 talat.
samt det är endast stämningarna som vid julhelgen
som påtalas i följande protokoll och det är f. ö. nog.

Protokoll hållet vid extra kyrko-
stämma i Ljungs församling i Söders
Stian den 11 December 1827

- §1 Till förekommande af stövande olyck och väsen
i och omkring torvförstugan och i torvstet, under vänt-
i inständande julotta valdes följande personer: August Karlsson
Ljungsjö, Johannis Johansson Ljungsjö, Frans Svensson i Ponds.
Skog, August Johansson i Wide, Olof Törnqvist i
Landsjö, Carl Sandgren i Skarp By och Sven Samuelsson i
Skorpby, emellan dem att sitta emellan för de
vakt hållningen i torvförstugan på läktaren och i

14367:45

ACC. NR M.

14367:45

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

45

Sökemstugan, samt göra anteckningar på dem som
ligg på dem som uppföra sig på ett ständigt sätt.
Som det nu synes mest vara unga pojkar som föra
oljud och föra oväsen bör man ha dessa under uppsikt.

Sill fristensmän valdes

August Karlsson J. & Jonasson Sjunde dag som ofvare

Utt. Supra

J. R. Elgqvist

Kyrkans

Justicest August Karlsson
J. & Jonasson

Uppläst i Sjunde kyrka den 18 Dec 1887

J. R. Elgqvist

44

ACC. NR M. 14367:46.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

46.

Ett enda hustränt fall har jag hört berättas att en kvinna
 fastade innan hon tog mattnaden. Mannen förklarade
 att hustrun fick göra som hon ville, även hon ville äta
 innan de körde till kyrkan. Berättaren svannade och
 grannarne påstodo att det var en sparsamhetsskäl, som
 hon fastade. Själva tror jag på grunder, att det var en religi-
 ösa skäl hon fastade och att hon fortsatte därmed till sitt
 liv. Det är 7. år sedan denna ovan händelse timade,
 men jag tror mig kunna antaga att kunna antaga att
 kvinnan svannade dels av svårhetningens svell-
 ankanne, dels därav att hon snart skulle bli en moder.
 Mannen, för en släkting till mig resande snart till
 Amerika och hördes aldrig av. Husbarnen voro
 välbergsade för att ej säga rika. De siste 30 åren av
 sitt liv, kom hon, längesen omgift att bo i närheten
 av vårt hem, en stilla intelligent kvinna, förvald i livets
 hårda skola, även en förbund med en prästlig man.
 Den af vid nattvårdsgången ofödda barnet blev en

ACC. NR. M. 14367: 47.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

47.

en pojke, som blev en framstående man nu 78 år. Dessutom,
blev det en bra kast och en fullblodsidealist.

En gång har jag sett ena nattvandigast gå från sedan, att
"bättre skickt! 4 gott fram". Jag kände denne arme nötlig-ke
man väl. Han gick omkring i några socknar och liggde och då
han dog, processade några socknar om dem, som skulle betala,
den knappa 100 krona, som sjukvård och andra onkostnader,
ädragit härdens församling. Jag var just nu i hälsityrskens
rennisi, och socknarnas alla inlagor 1909 och 10 att den man
som äsyftas härvaran hette Karl Johan Samuelson Skat-
tallen allidig hört annat namn än Skattkallen — var född
1839 i den stora socknen Wissefjärda, som nu ville en draga-
sig den knappa 100 kronan. Fattigstyrelsen skrev att hus-
dräggaren Karl Samuelson Skata cirkuat omkring i flera
socknar et oteraff. Den stora socknen blev fast intressen-
ingen. Skattkallen fick värd och lund under sina sista
dagar hos en djupt religiös kvinna som tillhörde den
lilla fattiga, men livaktiga metodistförsamlingen

i socknen och det var inte första gången hon emder
många årtionden som tagit sig an skattkassen och andra
nödhjändan. Resurser hade hon, även det var inte så
färdigt hos Bongalouren alias "Hellema Pellesdotter", även
mat, kläder och lyxartiklar hade hon. Sin lilla lund-
manshet testamenteberodde hon till universitetsbiblioteket,
som då ingick som ett gott handtag. De var många som
gästade, som enligt försett i testamente handlingen, en
lunda på - jag har vänt den - gick alltid som
om han ville följa sig och försvinna, och då mottog den
lunda måltiden, var han om möjligt ännu obetydligare
i sina egna ögon. Jag försökte många gånger att komma
till tals med honom, även han ville inte meddela
sig, med mig åtminstone. Kanske han inte hade något
att säga om medmänniskor. Rankare var vardagslivet
emellanåt, men i de officiella handlingarna, hade ju
finare namnet lundhagare. Döden kom ett år
och han levde lika långt under tiden som andra.

När prästen välsignande läser ett lämpligt bibelspråk, när
när ett "dunklag", eller handklä, har rent sig från sin
knäfallande ställning vid altarsorden, klyar man sig
och blickar på ögonen och jag föreställer mig att detta
är en sorgsamhet, som väl skall vara ett uttryck
av tacksamhet och önskan mot den "vige"
älskningen av de heliga lävorna. Men det
är en fall, som det vackert ut, på något sätt.

Prästen är inte i sockensid an ett gammalt uttryck
för när han är inte i socken, något annat för att ge en sönd
sakernas intet. Halken kallas sockensid.

Att sjuka varit och fått en nattvardsmat kan jag
ofta hört från, men hörd aldrig att viivet skulle vara
med helgbröd lagövande än min köpt i en affär, men
det är ej möjligt, att denna länke kunde ligga nära
till hand i gängen. Sides

ACC. N.R. M. 14367: 50.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

50.

Så sent som 1915 hade Sjunder socken en mycket
originell pwest som tjänstgjorde här några månader.
Efter att ha arbetat i många epoken, reste han
öfver till Stauriska och hemkomman slag han
sig på rekordtid fram till prestor och Sjunder
blev hans första tillfälliga förordnande. Predikningar
hökte liksom en kvarts timme och dessa hade han,
endigt vad han själv försäkrade, inte gjort en tanke
på. Som han gjorde ett hälsning, som kom till användning
i andra sammanhang, kunde han ha lärt in några bra
predikningar, antingen av egen författning, eller av någon
annan teologs tillverkning, men det brödde han sig inte
om, utan språkade lite hit och dit och textens innehåll
brödde han sig aldrig att göra en antydning om.
Som jag kom att träffa honom rätt så mycket både hemma
hos oss och annorstädes lärde jag känna honom rätt
så väl och har ingenting att anmärka mot honom.
En större nykterhetsfört, had han mig att jag

ACC. NR M. 14367:51

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

51

skulle föreställa honom för en ung dam som han nästan
hört att falla i armarna på vid presentationen. Inför
ett fullt auditorium, så som han hade han. Hans upp-
rättningen för honom blev nästan för stor tyckte all-
mänheten. Det första han gjorde då han kom upp på
predikstolen och skulle börja predika såg han ut över
menigheten och var inte föremålet för hans dyrkan
närvarande, började han sin predikan med läsa
den bekanta och mycket vackra psalmen "Var
är den vän, som överallt jag söker och sönder".
Vi kan se hans verksamhet här och nämna att
han rätt snart blev vald till komminister i en stad
där en socialistisk valmanskår fastsat för den propo-
dikan han höll. Något eller några år förigick och tid-
ningarna kunde utan kommentarer meddela att kom-
ministern L. O. Rönnd var emigrerad. Samtidigt hade
han verkligen gjort ont eller gott, i den bemärkelse, åtminstone
för emigranter, mena med ont och gott.

